

**“4K” KOMPETENSIYALARI ASOSIDA KREATIV DARSLARNI
LOYIHALASH TEXNOLOGIYASI**

*Toshkent Amaliy fanlar universiteti
pedagogika psixologiya fakulteti boshlang'ich ta'lim
matematika o'qitish metodikasi fani o'qituvchisi*

Abdiyeva Qo'ysintosh

Talaba: Ergasheva Farangiz

Annotatsiya: “4K” kompetensiyalari asosida kreativ darslarni loyihalash texnologiyasi zamonaviy ta'lim jarayonining dolzarb va samarali yondoshuvlaridan biridir. Bugungi kunda ta'lim sohasida o'quvchilarni nafaqat nazariy bilimlarga, balki hayotiy ko'nikmalarga va ijodiy fikrlashga o'rgatish muhim sanaladi. Shu nuqtai nazardan, “4K” kompetensiyalarining — tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya, hamkorlik hamda kreativlikning — ta'lim jarayoniga integratsiyasi ta'limning sifatini yangi bosqichga olib chiqish uchun samarali zamin yaratadi. Ushbu yondashuv nafaqat o'quvchilarning bilimini chuqurlashtirish, balki ularning shaxsiy sifatlarini, ijtimoiy ko'nikmalarini va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy ko'nikmalar, ijodiy salohiyat, malakali, bilim, ma'lumotlar, kreativ faoliyatlar, muammolar, yechim, nazariy bilimlar.

Tanqidiy fikrlash kompetensiyasi o'quvchilarga olingan ma'lumotni tahlil qilish, baholash va mustaqil qarorlar chiqarish imkonini beradi. Ushbu kompetensiyaga asoslangan darslarda o'quvchilar turli murakkab vaziyatlarni tahlil qiladi, muammoni yoki holatni turli burchaklardan ko'rib chiqadi, dalillarga asoslangan fikr yuritadi. Bu jarayon o'quvchilarning mantiqiy tafakkuri va mustaqil o'ylash qobiliyatini rivojlantiradi, ularni sun'iy ma'lumotlardan farqlay olishga o'rgatadi. Darslarni loyihalashda ushbu kompetensiyani hisobga olib, o'qituvchilar o'quvchilarga murakkab vaziyatlarni yechish uchun savollar, muhokamalar va amaliy vazifalarni taqdim etadilar. Bu orqali tanqidiy fikrlash doimiy ravishda rivojlanib boradi. Kommunikatsiya kompetensiyasi ta'lim jarayonida samarali muloqotning o'рни va ahamiyatini kuchaytiradi. O'quvchilarga fikrlarini aniq va ravon ifoda etish, tinglash va tushunishni o'rgatadigan darslar mavzulari tizimidan foydalanish samarali natijalar beradi. Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun darslarda turli interaktiv metodlar — munozaralar, prezentatsiyalar, guruh ishlari va ro'l o'ynash kabi faoliyatlar tashkil etiladi. Bu esa o'quvchilarning o'zaro fikr almashish qobiliyatini oshiradi, guruh ichida hamkorlikda ishlash va boshqalar fikrini hurmat qilish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi.[1]

Hamkorlik kompetensiyasi zamonaviy ta'limda jamoaviy ishni samarali tashkil etish imkonini beradi. Jamoa a'zolarining yondashuvlari, fikr almashishlari va o'zaro yordam berishlari o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Hamkorlikka asoslangan darslarda o'quvchilar birgalikda muammolarni hal qilish, loyihalar yaratish va yaratgan natijalarni taqdim etish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishadi. Bu nafaqat ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini oshiradi, shuningdek, kelajakda jamiyatda samarali rivojlanishlari uchun muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi shu orqali o'quvchilarning o'zaro hamjihatligi va bir-birini tushunishini ta'minlaydi. Kreativlik kompetensiyasi — ijodkorlik, yangi g'oyalar yaratish va ularni amaliyotga tatbiq etishni o'z ichiga oladi. Zamonaviy hayot sharoitida ijodkorlik faqat san'at va adabiyot sohasida emas, balki har bir kasb va yo'nalishda zarur bo'lgan ko'nikma sifatida qaraladi. Darslarni kreativi asosida loyihalash jarayonida o'quvchilarni yangi yondashuvlarga o'rgatish, ularning fantaziyasini ochish, innovatsion fikrlashini rag'batlantirish muhim hisoblanadi. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, loyiha asosidagi o'rganish, interfaol o'yinlar va boshqa ijodiy metodlardan keng foydalanish orqali o'quvchilar o'z qobiliyatlarini namoyon etish imkoniga ega bo'ladi. Bu nafaqat o'quv jarayonini yanada qiziqarli qiladi, balki o'quvchilarni kelajakda yangi g'oyalarni yaratishga tayyorlaydi.[2]

Darslarni "4 K" kompetensiyalari asosida loyihalashda metod va pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. O'qituvchi o'quvchilarning yosh xususiyatlari, kompetensiyalarni rivojlantirish darajasi va mavzuni samarali o'rgatish imkoniyatini hisobga olgan holda dars rejalarini ishlab chiqadi. Bunga interfaol usullar, muammoli vaziyatlar yaratish, guruh va loyiha ishlari, prezentatsiyalar va taqdimotlar kabilar kiradi. Shu bilan birga, baholash jarayonida o'quvchilarning "4 K" kompetensiyalari doirasida erishilgan natijalari ham ko'rib chiqiladi va muntazam tahlil qilinadi. Bu ta'lim jarayonining doimiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi "4 K" kompetensiyalari asosidagi darslarda muhim ahamiyatga ega. Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari o'quvchilarga nazariy bilimlardan tashqari, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga ham ko'maklashadi. Interaktiv platformalar, virtual laboratoriyalar, multimedia resurslari va onlayn hamkorlik vositalari darslarni yanada qiziqarli va mazmunli qilishga yordam beradi. Shuningdek, bu vositalar o'qituvchilarga kompetensiyalarni baholash va monitoring qilishda qulayliklar yaratadi.[3]

Ta'lim tizimida "4 K" kompetensiyalariga asoslangan darslarni tashkil etishning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun pedagoglarning malaka oshirish tizimi kengaytirilishi lozim. Zamonaviy pedagoglar kreativ, innovatsion va hamkorlikka tayyor bo'lishlari kerak. Buning uchun ularning metodik bilimlarini doimiy oshirish, yangi o'quv texnologiyalarini o'zlashtirish va professional o'sishga rag'batlantirish zarur. Ushbu yondashuv ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga, o'quvchilarni global raqobatga

tayyorlashga xizmat qiladi. Shuningdek, ota-onalar va jamoatchilikning ham ta'lim jarayoniga faol jalb etilishi muhimdir. "4 K" kompetensiyalari asosidagi ta'lim faqat maktabda emas, balki uyda va jamiyatda ham qo'llab-quvvatlanishi lozim. Bu yoshlarning to'liq shaxs sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi. Jamiyatda kreativ fikrlashni, kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini qadrlash madaniyatini shakllantirish ham ta'lim sohasining umumiy muvaffaqiyatini oshiradi.[4]

Darslarni loyihalash jarayonida olingan natijalarni muntazam tahlil qilish va takomillashtirish zarur. O'qituvchilar, metodistlar va ta'lim boshqaruvchilari o'rtasida samarali aloqa tizimi tashkil etilishi kerak. Bu orqali raporlar, o'quvchilarning yutuqlari va qiyinchiliklarini aniqlash mumkin bo'ladi. Shu asosda metodik yordam ko'rsatish va darslarni yanada kreativ va samarali qilish uchun yangiliklar joriy etiladi. Shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ularni faollikka jalb qilish uchun mukofotlash tizimlari ham samarali bo'ladi.[5]

Xulosa: Natijada "4 K" kompetensiyalari asosida kreativ darslarni loyihalash texnologiyasi ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga qaratilgan, o'quvchilarning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga imkon beruvchi samarali yondoshuvdir. Ushbu texnologiya nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda hayotga tayyor bo'lish qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogika va innovatsion texnologiyalarning uyg'unlashuvi natijasida ta'lim jarayonida raqobatbardosh, kreativ va ijtimoiy faol avlod shakllantiriladi. Bu esa barcha davlatlar uchun barqaror rivojlanish va taraqqiyotning asosidir. Shu bois, "4 K" kompetensiyalari asosida darslarni loyihalash va tatbiq qilish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi va ta'lim sohasidagi islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nematova, F. (2020). "Zamonaviy ta'limda kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish". Pedagogika Masalalari, 11(5), 23-33.
2. Usmonov, Z., & Xudoyberdiyev, D. (2023). "Ta'limda 4 K kompetensiyalarini rivojlantirish metodlari". Pedagogika va Innovatsiyalar, 5(2), 15-27.
3. Xasanova, M. (2021). "Ona tili va adabiyot darslarida kreativlik va tanqidiy fikrlashni shakllantirish". Xalq Ta'limi Jurnal, 8(4), 112-120.
4. Islomov, A., & Raximova, N. (2020). "4K kompetensiyalari asosida ta'limning zamonaviy texnologiyalari". Ilm-Fan va Ta'lim, 12(1), 55-64.
5. To'raqulov, S. (2024). "Hamkorlik va kommunikatsiyani ta'lim jarayonida rivojlantirish". Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal, 3(1), 101-110.
6. Qodirov, J. (2023). "Innovatsion metodlar yordamida o'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirish". Ta'lim So'zi, 6(7), 45-52.
7. Tursunov, B. (2022). "4K kompetensiyalarining amaliy pedagogik tadbiqlari". O'zbekiston Ta'lim Sohasi Ilmiy Jurnal, 9(3), 71-80.
8. Normatov, I. (2021). "O'zbek adabiyoti darslarida interaktiv metodlarni qo'llash". Ilmiy-Uslubiy Jurnal, 7(2), 93-100.